

Lornjon.

Igra v enem dejanji.

Po francoski:

Le lorgnon,

Comédie-Vaudeville en un acte par E. Scribe,

poslovenil

Valentin Mandelc.

Izdalo in založilo

Dramatično društvo v Ljubljani.

V LJUBLJANI.

Tisk „Národne tiskarne.“

1873.

OSOBE:

Julijan, baron Podgorski.
Kazimir, }
Kristijan, } Julijanovi prijatelji.
Henrik, }
Tekla, Kazimirjeva sestra.
Grof Lazar, tujec.
Jošt, Julijanov oskrbnik.
Mina, Joštova hči.

Več prijateljev Julijanovih in Kazimirjevih.
Lovci in strežaji Julijanovi.

Godí se v Julijanovem gradu.

Igralci so pred vsakim prizorom napisani tako kakor naj se vrsté na
odru: prvi napisani je vselej gledalcu na levo,
in potem tako dalje.

Grajski vrt. Spredaj, gledalcu na levo, paviljon; na desno kamnitna miza pod živo lopo.

Prvi prizor.

Julijan. Kristijan. Kazimir.

(Sedé pri mizi, ter kadé, pijó in pojó.)

V naročji prijateljstva pravi je raj,
Kdo našel na svetu bi lepšega kaj!
Še ljúhav nam večkrat življenje zgreni,
Prijáteljstvo pa nam ga zmer le sladí.
 Za prijáteljstvo naše
 Izpráznimo čáše,
 Prijatelj moj,
 Trči z menoj!

Če v sreči nas druží prijateljska vez,
V nesreči tud' skupaj kot skalnat smo jez,
Vsi skupaj za vsacega, vsak pa za vse,
In „bratje, ne dajmo se!“ geslo nam je.
 Za prijáteljstvo naše
 Izpráznimo čáše,
 Prijatelj moj,
 Trči z menoj!

Julijan (Kazimirju). A tvoja sestra, lepa
Tekla?

Kazimir. Pride pozneje z onimi gospémi; ker, čeravno je tvoja nevesta, vendar nij mogla priti sama v tvoj grad, dokler si fant.

Julijan. Fant?! Do jutri samo — ker jutri so svatje.

Kazimir. Taka je.

Kristijan. Lepa možnost! — Vzeti najljubeznjivejšega barona z najlepšim gradom na celi zemlji! (Ustanejo in pridejo spred.)

Kazimir. To ravno me žalostí kot dobrega brata; jaz sem svoje premoženje potrošil, in zdaj težko gledam, da jemlješ mojo sestro brez dote! Ali jaz nisem temu kriv, kriv je moj strijc! Strijc star, brez otrok, pa neče umreti — lahko bi nam to stvoril — ali malopridnež je, ki nij nikdar nič stvoril za svoje sorodnike.

Julijan. Tolaži se! Ono odlikovanje, ki ga boš izprosil zame pri knezu Arnheimskem, tvojem protektorji, nij-li vredno zame več nego dota?

Kazimir. Obljubil mi je vsaj za gotovo — a po vsem tem, kar sem ti jaz na dolgu —

Julijan. Nisem-li marveč jaz tvoj dolžnik? Ko mi daješ Teklo, ki jo ljubim, ki ljubi mene, nij-li to prava sreča, da morem, zagotovivši njeno bodočnost, pritegniti tudi še bolj vezi, ki me vežejo z mojim starim sošolcem?

Kazimir. S tvojim starim prijateljem.

Kristijan (živo). Ki nij edini — ker dokaj, predno si bil bogat, veš, da smo na vseučilišči Praškem —

Julijan. Resnica je, ljubili ste me vsi, to srečo sem imel. Moja spričevala niso bila ravno izvrstna; ali hvala bogu, v mojem srcu nij bilo nikdar niti častilakomnosti, niti nevošljivosti; nikomur nisem bil tekmeec, nikomur sovražnik. Vaša sreča je bila moja, ravno tako kakor vaše nadloge. Vsak je bil rad z mano, vsak mi je zaupal, govoré: „Nij ravno posebna glava, ali poštena duša!“

Kazimir. Pusti, pusti to!

Julijan. A prijatelji, naj reče kdo karkoli hoče, še je med ljudmi prijateljstvo, poštenje, odkritosrčnost. In marsikateri čin, ki se ljudem zdi neuméven, nij družega, nego cvet prijateljstva.

Kazimir. Pravo si rekel, i evo ti dokaza. Tu je naš prijatelj Kristijan, mladi doktor, ki je, ne odkrivši nikomur niti besede, tudi oboževal mojo sestro Teklo.

Julijan. Je-li mogoče!

Kazimir. Ali ko je začul, da jo ljubiš ti, da jo hočeš vzeti, odstopil je tist mah, in zadušil v srcu skrivni ogenj, ki nij nihče vedel zanj nego jaz in moja sestra.

Julijan. O krasna duša, o plemenito srcé!

Eto, kaj sem vam bil rekel ravnokar? — In izza tolike žrtve, kdo bi ne veroval v prijateljstvo, v vse kreposti? Dà, jaz verujem vanje, in s tako ženó in s takimi prijatelji vidim da sem najsrečnejši človek na svetu! Kristijan, Kazimir, poljubita me!

Kristijan. Iz celega srca.

Kazimir. Ta vražji Julijan je vendar res poštena duša.

Drugi prizor.

Prejšnji. Jošt. Mina.

Julijan. Eh, tu vidim mojega dragega Jošta! Vrli moj oskrbnik, star služabnik mojega očeta, imam vam ga čast predstavljati, a ž njim skupaj njegovo hčerko, brhko Mino, mojo sodojenko.

Kristijan. Ah! Oskrbnika ima!

Kazimir. In pa poštenega moža!

Julijan (samo Kristijanu in pa Kazimirju). Zopet zgol sreča! Ker gotovo nij karsibodi, imeti zvestega oskrbnika, da moreš s pravim prepričanjem reči: ta ne krade.

Kazimir. Oh, moj tudi ne krade.

Kristijan. Je-li mogoče?

Kazimir. Žalibog dà! Ker ko bi mi hotel kaj odnesti, moral bi mi prej kaj prinesiti.

Julijan (Joštu). Kaj bi radi, stari prijatelj?

Jošt. Prišel sem, gospod baron, z mojo hčerjo Mino, da vam voši srečo kot ženinu. (Mini.) Je-li, Mina?

Mina. Dà, oče.

Jošt. A ob enem da vam naznani tudi svojo možitev. (Prime jo za roko, ter jo pripelje prav blizu Julijanu.)

Julijan (gledé jo, ganen). Kaj! Mina, ti se možiš? — Srečen, kogar si izvolila! Hvaliti se more, da je dobil lepo deklé, a kar je še več, da bo imel dobro in vrlo ženó. Prav je, da si to naznanila meni, tvojemu bratu in prijatelju iz mladih let; hvala ti lepa. Tvoja dota bo moja skrb. Dajem ti pet tisoč goldinarjev.

Mina (živo). Ali jaz jih nečem.

Julijan. Nečeš? Zakaj ne?

Mina (v zadregi). Bilo bi ravno tako, kakor da sem navlašč zato prišla sem.

Jošt. Ne, ne; gospod baron poznajo tvojo nesebičnost, kakor tudi mojo. Jaz sprejemljem vaš dar, gospod baron, ker kdor se ukvarja z oskrbništvom, pač nij milijonar.

Kazimir. Taka je.

Julijan. A kdo je njen izvoljenec?

Jošt. Dobra partija — bogat pivár; mojster Rant, ki ima ljubezni in cekinov, velikih kakor on; a to, na moje poštenje, nij majhna reč. Pa tudi menim, da fant nij ravno neprijeten moji hčeri.

Mina (hoté da obmolkne Jošt). Ali oče!

Jošt. Rekla mi je sama. In ko je to povedala, morali smo na vse pretrge hitéti z možtvijo — sicer bi iz vsega ne bilo nič.

Julijan (smehljaje se). Je-li mogoče?

Mina (nejevoljna). To nij res! Naj bo meni vseč, ali pa ne, to ne briga nikogar, in nihče nij prašal za to. Nič družega, nego da bi vaše besede mogle še povečati mojo antipatijo — to je dobiček, ki bi ga mogel on imeti odtod. Pa naj mu bo — meni je prav.

Julijan. Kaj si tu rekla? Jemlješ ga iz antipatije?

Mina (živo). Tega nisem rekla, gospod; moj oče so s svojimi dozdevami — kaj se neki spuščajo v take reči — čemu vas dolgočasijo s tem? Pa ravno zdaj, ko se vam kaže največa sreča, ko pričakujete svojo nevesto, ko vam nij nič družega na mislih, nego ona edina — a da vas nadlegujejo z nami, z našimi zadevami, to je tako nespodobno, da se sramujem namestu očeta, in da bi se skoraj zjokala —

Jošt. Trese se od jeze, ker sem jo izdal —

Mina (premagovaje se komaj, zase). Oh, moj bog! Moj bog! (Glasno:) Pojdiva, oče, pojdiva!

Julijan (držé jo nazaj). Nikakor ne! Ti moraš ostati danes v gradu, a jutri moraš biti pri meni v svatih —

Mina (popolnoma zbegana). Ah! Gospod —

Julijan. A za povračilo pridem jaz tebi v svate.

Mina (prosé). Oh, nikar, nikar — lepó vas prosim! To nij mogoče! To je prevelika čast!

Jošt. Kaj neki to dé? Meni se dopada taka čast, na moje poštenje; in ko bi morebiti gospod baron in pa gospá baronovka — ah, eto je!

Julijan (vesel). Tekla!

Kazimir (gredé jej naproti). Preljuba sestra!

Julijan in Kristijan (jej stopita tudi naproti).

Mina (živo, in vlekoča Jošta sabo). Oh, pojdite, pojdite, oče! Za naju tukajle nij več mesta; tukaj ne moreva ostati. (Odide z Joštom na levo.)

Tretji prizor.

Kristijan. Julijan. Tekla. Kazimir. Ena gospá. Henrik.

(Tekla, gospá in Henrik pridejo skozi srednja vrata. — Tekla je v amazonski obleki.)

Julijan (Tekli). Je-li mogoče, dati čakati tako dolgo nase?

Tekla. Resnica je, kasna sem. A to zato, ker sem jezdila.

Julijan. Ah, ker ste jezdila?

Tekla. Dà; z mojim bratrancem Henrikom, ki me je spremljal, pojezdila sva nekoliko po parku, da poskusiva ježo, ki jo bomo izvršili po kosilu za stavo — dve sto goldinarjev srebrá!

Julijan. Jaz sem zraven.

Tekla. To se vé!

Julijan. Po angleški.

Tekla. Ne, po francoski. Z angleškim nij dandanašnji nič več. Le kar je francosko, to veljá. In karkoli pride iz Francoskega, to je moje veiselje.

Julijan. Trepetam od strahú, jaz ki imam nesrečo, da sem Slován.

Tekla. Za vas tu velja izjema. Ženini majo privilegije. Potem se pa že razumeje, da

po ženitvi pojdeva v Pariz. Le s tem pogojem privolim jaz.

Julijan. To je gotovo! Po ženitvi! Vaša želja bo meni zapoved!

Tekla (smehlja se). Vidite-li? Že zdaj po francoski. Jako dobro.

Kazimir (Tekli). A morebiti bi vendar gospá baronovka prej, nego odide v Pariz, hotela sesti za mizo? Želodec moj in pa tehle gospodov bi jej bili neizmerno hvaležni. (Julijanu:) Daj že vendar kaj prinesiti. (Julijan migne lovcu, ki odide zadaj na desno.)

Tekla. Ti Kazimir si bil zmeraj dobrih zob! To je tvoje veselje!

Kazimir. Vsak ima svoje. Ti slaviš Francoze, jaz slavím dober apetit. Pa reci, si-li našla kje lepših verzov, nego so ti-le, ki sem jih našel jaz:

Lej, kmalu slava se zgubi,
In kmalu roža ovení,
In kmalu ljubav oslabí.
A dober apetit nij tak,
To vé iz lastne skušnje vsak:
Naj bode danes v kraj ugnan,
Enak je zopet drugi dan,
Prav kakor Feniks, ki zgorí
In iz pepela oživi.

Tekla. Koliko modrosti!

Kazimir (Julijanu). Ali res, spomnil me je

Feniks — skoraj sem pozabil — kje pa je vendar ta tvoj original, ki si ga sprejel v gradu kot gosta, ta tujec, ta vsevedoč profesor, ali pa ta ukleti princ? Mar ga ne bo k nam na kosilo?

Julijan. Ne bo ga. Povedal sem mu, da bomo kosili na vrtu z ljubeznjivimi krasoticami, z vrliimi mladeniči, a on mi je odgovoril, da če je taka —

Tekla. Nu?

Julijan. Da bo rajši kosil sam v svoji sobi.

Tekla. To je jako galantno. A kdo je ta gospod?

Julijan. Jaz sam ne vem. Pravijo mu grof Lazar.

Tekla. A s čim se peča? Kje mu je rodovina?

Julijan. Ne vem vam čisto nič.

Tekla. Pa ste ga vendar sprejeli?

Julijan. Nisem mogel drugače. To vam je vražji človek! Nekaj čudnega ima v sebi, kar vas vleče k njemu, kar vas naveže nanj. Dà, nij vam navaden človek — izobražen je čudovito, neizmerno; vse znanosti so mu igrača, v matematiki, fiziki in kemiji nij niti enega profesorja na naših vseučiliščih, ki bi ne sprevidel, da je zraven njega le učenec.

Tekla (čudé se). Je-li mogoče! (Mrzlo:) To mora biti torej jako dolgočasen mož.

Julijan. Motite se! Njegov razgovor je jako zabaven, jako pikanten, kader se namreč odloči govoriti, kar se pa zgodi le malokdaj.

Tekla. Kako pa je prišel pod vašo streho?

Julijan. Smijali se mi boste, če vam povem.

Tekla (nestrpljivo). Nič ne dé.

Kazimir. Govori, brate! Saj se tudi spodobi, da zabavljaš svoje goste pri mizi.

(Med tem sta dva strežaja pripravila kosilo, postavila mizo spred sredi odra in okoli namestila stole.)

Julijan (smeje se). Saj res, pri kosilu vam bom povedal celo povest.

(Julijan, prijatelji njegovi in ženske sedejo.)

Kazimir. Tedaj?

Julijan. Bil sem včeraj v Toplicah, da pregledam svoje tamošnje posestvo, in kosil sem s kopališkimi gosti v salonu. Med kosilom se začne društvo mladih gostov, možkih in ženskih, na glas smijati nekemu originalu od kakih šestdeset let, ki je sedel tam v kotu, in imel velikansko, poštupano baroko.

Tekla (smeje se). Poštupano baroko! Evo, to me je zopet sprijaznilo ž njim — ko bi ga videla, morala bi se smijati na ves glas.

Julijan. To so stvorili tudi naši veseli gostje! V tem hrupu pa tujec vzdigne glavo —

Tekla (smeje se še zmeraj). Glavo s poštopano baroko —

Julijan. Kaj pa da! In pregledovaje vse društvo z nekim majhnim starim lornjonom, ki ga ima vedno pri sebi, gré molcé mimo njih, niti pozdravivši nikogar, in stopi naravnost k meni, ter mi podá rokó, kakor da bi bil moj star znaneec in reče: „Vi odhajate nocoj, gospod baron!“ — kar je bila prava resnica, čeravno nisem bil rekel nikomur, niti mojemu strežaju; „je-li vam prav,“ reče dalje, „da potujeva skupaj?“ Jaz se naklonim, prejemem ponudbo, in eto naju dveh skupaj na potu, jahaje, eden zraven drugega, on pripovedovaje, a jaz tako očaran od krasote njegove govorice, da nisem niti mislil na konja, ter sem ga pušchal iti kakor je sam hotel, tako da je bila že trda noč, a midva še par debelih ur od doma. Nij se nama zdelo dobro jahati dalje po temni noči in ostala sva v krčmi „pri zlati buči“.

Kazimir. Pri Alešu — pijancu! Poznam ga; dobro se kosi pri njem —

Julijan. V krčmi je bilo vse po konci. Mnogo ljudij je bilo tam stavilo v véliko loterijo, kjer se je izigraval krasen grad z obilim zemljiščem; in zdaj so se bili zbrali vsi in ž njimi še množina drugih, ter so čakali glasú, ki je imel priti naravnost iz Beča in oznaniti številko, ki je zadela.

Predno je pa prišel glas, jeli so nekateri svoje srečke za dober dobiček na prodaj ponujati in začela se je cela kupčija. Ponudijo jih tudi nama cel tucet po dva do tri goldinarje. Moj tovariš natakne svoj lornjon in pregledavši jih reče: „Mladi prijatelj, je-li vaša želja, zadeti ta lepi grad?“ Ne, na moje poštenje, odgovorim jaz; zdi se mi, da sem bogat dovolj, in nečem prav nič več. On me pogleda ostro v oči, kakor da se hoče prepričati, nij-li laž, kar sem rekel, potem pa s zadovoljnim obrazom reče: „Dobro; ne misliva več na to; ali tukajle je ona srečka“, in pokaže mi eno s prstom, „ki bo zadela, številka 23. iz dvainštiridesete serije“.

Kazimir. Vraga! — Nu, videli bomo, če jo je uganil tvoj modrijan, v današnjih časnikih že mora biti —

Julijan. Kaj časniki! Slušaj samo. Midva odideva v svojo sobo, ter leževa. Kar prilomasti nekdo gori ter počne s vso silo ropotati po najinih vratih. Jaz skočim iz postelje in odprem. V sobo skoči Aleš, krčmar, kakor zamaknen, v deliriju — slišal je bil, ko mi je stregel, kar je rekel moj tovariš, kupil je za tri goldinarje srečko, ki je jaz nisem hotel vzeti — številka triindvajseta je zadela!

Vsi. Nij mogoče!

Julijan. In Aleš, prosti krčmar, je postal gospodar najlepše graščine v naši zemlji.

Kazimir. Resnično, lepa sreča zanj.

Julijan. Te misli sem bil tudi jaz. Ali slušaj. To je neznana nesreča zanj, reče moj tovariš, ker do jutri bo izgubil več, nego je danes zadel. In ist hip ukaže mojemu strežaju, naj osedla konje, da odjezdiva nemudoma. — Kaj pa vendar mislite, zavpijem jaz, zdajle, o polnoči? — „Ostanite če hočete tukaj, jaz grem proč iz te hiše.“ — Ali zakaj vendar? — „Ker bodo Aleš in njegovi prijatelji v neomejenem veselji pili celo noč in nazadnje v pijanstvu zažgali hišo, da bo izgorela ona in Aleš in vse kar je v hiši.“

Kazimir (smejé se). Ah, ah! Zdaj jo imam; tvoj tujec je duhovidec, illuminat, zamaknenec, kakoršnih je dandanašnji dovolj.

Tekla. Ali pa prav na kratko — norec, ki je prav ponevedoma uganil številko, ki je zadel.

Kazimir. Grom in strela! Nekdo mora dobiti — čeravno sicer —

Julijan. Dà, dà, vaša je prava, in jaz mislim ravno to, kar vi, na celi reči nij nič pametnega. Ali kaj čete! Na svetu je nekdo, ki je še bolj prenapet nego on, in ta sem jaz. Kakor da me je očarala, podjarmila njegova hladnokrvnost,

njegova resnoba, nij mi več niti prišlo na um, da ostanem, in šel sem ž njim, iz krčme v črno noč, po strašnem vremenu, zmeraj v nevarnosti, da si zlomim rebra; prišedši semle v moj grad še v temni noči, ponudim mojemu tovarišu postelj, in on je sprejel ponudbo.

Kazimir. Bravo! In pa prav kakor si sam rekel, če se enemu izmed vaju v možganih meša, njemu se ne. Gospodje, moj predlog je, da pijemo na zdravje Julijanu, ki me jako skrbi —

Julijan. Hvala lepa!

Kazimir. Ali s tem pogojem, da bo zdravica s šampanjcem.

Julijan (zove). Jošt! Jošt! (Jošt pride in stopi na desno Julijanu.) Kje je Janez, ključar?

Jošt. Tale trenotek je prišel iz mesta.

Julijan. Tako pozno, to je velika nemarnost.

Jošt. Pozno je, to je res, ali ne zamerite, gospod baron, kriva je velika nesreča, ki se je zgodila. Ko je šel skozi trg mimo „zlate buče“, mimo krčme Aleševe —

Vsi. Nu?

Jošt. Bila je cela hiša v ognji!

Vsi. Za božjo voljo!

Jošt. Janez je postal, in kakor vsakdo, ki je bil blizu, pomagal je tudi on, ali vse je bilo zastonj. Aleš je poginil — in kakor pravijo,

še celó nekaj popotnikov, ki so prenočevali pri njem.

Kazimir. Mar je s samim vragom v zvezi?

Tekla. Mene je skoraj strah. Kako je vendar mogel v naprej vedeti to strašno nesrečo?

Četrty prizor.

Prejšnji. Grof Lazar (prišedši iz paviljona).

Grof (Julijanu). Dober dan, moj ljubeznjivi gospodar!

Julijan. Tu je le!

Vsi (plahi, ustavši). Moj bog!

Grof (pozdravlja je). Dober dan, gospé in gospodje. (Ogledovaje jih na svoj lornjon.) Nu! Kaj pa vam je? To je lepo kosilo — orgija jako tiha, jako modra — (Gredé k Tekli.) A vi, lepa gospodičina, ljubeznjiva nevesta mojega prijatelja Julijana, kako je to, da se ne smejete moji veliki poštupani baroki?

(Strežaji vzdignejo mizo, ter jo postavijo bolj vzad, nekoliko na levo.)

Tekla (v zadregi). Gospod!

Grof (hladno). Vi ste prva, ki se ne smejete! — In to mi daje najboljše menjenje o vaši

resnobi. (Julijanu:) A moj dragi sopotnik od sinoči, kako je vam minula noč?

Julijan. Jako dobro! Ali ubogemu Alešu, krčmarju, je bila strašna.

Grof. Čul sem ravnokar, kakor vi.

Tekla. Ali kako ste to vedeli vi že včeraj?

Grof. Vedel nisem — sodil sem po njegovem značaju. Pri človeku, ki se opijani od vina in sreče, nij težko prorokovati, kaj bo rezultat. Neumnost, nesreča, pogin — temu ne izbegne, in vselej morete s popolno gotovostjo reči, da mu tako stoji njegov horoskop.

(Med grofovimi besedami sedajo Kazimir, Kristijan in Henrik zopet k mizi.)

Tekla. Kaj? S samo razumnostjo in previdnostjo ste vi to zadeli?

Grof. Dà, gospodičina.

Tekla. Oh, če je taka — je pa manje čudno, in potem nij na tej reči čisto nič nenavadnega.

Grof (se oddali nekoliko in se vrne mimo paviljona na desno).

Julijan. Jaz nisem vaših misli! Pa ko bi tudi tako bilo, jaz bi vendarle našel —

Tekla. Kaj neki?

Julijan (smehljaje se). Čisto nič. Skoraj sem se spozabil, in o razumnosti začel govoriti neumno.

Ali pri fantovskem kosilu ne smejo gospodariti debate — (Pristopi k mizi, kjer že sedé prijatelji, in prime čašo.)

Kazimir. Gospodariti mora šampanjec. Gospodje, moja naj bo prva zdravica — s tole čašo nazdravljam možitvi moje sestre z mojim prijateljem Julijanom!

Vsi (pijé). Bog ju živi!

Julijan. In pa ljubezen in prijateljstvo!

Vsi. Prijateljstvo!

(Vsi trkajo, čineči grupo na levi strani. Grof sedeč na desni jih gleda na lornjon. Gospé sedé spredaj na levi.)

Julijan (ognjeno). Dà, prijatelji — večna ljubezen — večno prijateljstvo — (Obrnivši se opazi grofa, ki jih gleda majaje z glavo.) Eh! Nu, kaj pa je vam?

Grof. Ne zamerite, ali zdelo se mi je, da ste rekli „večno;“ v vaših letih me ta beseda vselej prisili na smeh.

Julijan. Kaj, gospod, vi ne verujete v ljubezen, v prijateljstvo?

Grof. Gotovo da — ravno tako kakor verujem v šampanjca. Ravno tako vre, ravno tako kipí, in ravno tako dolgo trpi. Le pazite dobro. (Kazimirju, ki drži butiljko.) Zdi se mi, da je vaša butelja že pri kraju.

Kazimir (gledé buteljo). Še bolje — pa vzamemo drugo.

Grof. To je najpametnejša beseda, ki ste jo rekli. — Dà, mlada glava, vzemite drugo, in prazna bo tako hitro kakor prva —

Kazimir. Ta modrijan je iz Epikurove čede, in midva bova dobro vozila skupaj. Gospodje, že eno zdravico!

Julijan (dvigne čašo in gleda grofa). Trčimo, bratje! — Živela filozofija!

Kristijan (ravno tako). In pa magija, in alkimija!

Kazimir. To je vse premalo in pa vse prenašlo! Vsaki znanosti naj se nazdravi posebe in po vrsti, to je moj predlog, da se bo pilo toliko dalje. Še eno zdravico!

Tekla (ustane in ustavi Kazimirja). Ne, dovolj je! Končane so zdravice, ker nas čaka ježa po drevoredu v parku. (Slugi.) Daj osedlati konje tvojega gospodarja.

Sluga. Katerega želé gospod? Vranca ali sivca?

Julijan. Vranca, boljši je.

Tekla. Gotova resnica.

Julijan. In ž njim sem prepričan da dobim stavo.

Grof. Mogoče — ali jaz na vašem mestu bi vzel sivca.

Tekla. Kam pa mislite?

Julijan. Vi menite torej, da bo sivec zmagal?

Kristijan. Kje ti je pamet? Zgubil boš stavo.

Julijan. Nič ne dé. Naj se dogodi karkoli hoče, danes bom ravnal po njegovem svetu prav do kraja. Osedlaj mi sivca.

Henrik. A meni vranca.

Julijan. Trdno je moje zaupanje.

(Sluge med tem odnesó mizo.)

Henrik. Pokazalo se bo kmalu.

Kazimir. Na polu pota boš ostal ti s sivcem, če ga nemaš z ničimer spodbadati nego s tvojo filozofijo.

Julijan. Na bojišče! Pojdimo!

(Julijan poda roko Tekli, oba odideta zadaj na desno; za njima odidejo vsi drugi razen grofa in Kazimirja.)

Peti prizor.

Grof. Kazimir.

Kazimir. Eto! Odnegli so mizo! Vrag naj vzame stave in jahanje! Moja sestra s svojim

jahaškim entusiasmom je kriva, da še dokosili nismo. Hvala bogu, da se bom mogel odškodovati jutri na kosilu po poroki. To kosilo mi vsaj ne more uiti —

Grof (majaje z glavo). Ali malo je manjkalo, da se nij odložilo na drug čas.

Kazimir (prestrašen). Nikar se ne šalite! Bi-li bil mar kakšen zadržek — kakšna ovira?

Grof. Hi, hi — viselo je na eni dlaki! Ko bi bil Julijan zajezdil konja vranca —

Kazimir. Kaj hočete reči s tem?

Grof. To, da bo konj vranec danes svojega jezdeca vrgel ob tla!

Kazimir. Ah! Moj bog! — A moja sestra je hotela, da ga jezdim jaz — na vso srečo ga je vzel ta ubogi Henrik, moj najboljši prijatelj. — A če se ubije?

Grof (hladno). Ne bo se ubil, ali, ker sva že ravno pri tem, zlomil si bo eno rebro — tretje rebro na levi strani.

Kazimir (smejé se). Tretje rebro! A jaz vas slušam tule tako mirno — čujte, dragi gospod, vi se norčujete — ali se vam pa malo meša —

Grof (mrzlo). Mogoče —

Kazimir. Gotovo, gotovo, ker sicer bi jaz tekel tale hip —

Grof (kot prej). Ne bilo bi dobro —

Kazimir. Odvrniti tako nesrečo?

Grof. V tem nij nobene nesreče. Dà, ta padec je celó zanj največa sreča.

Kazimir (smeje se). Ko bi mi mogli vi to dokazati —

Grof. Nič lože nego to. Imel je za drevi dogovorjen rendez-vous z neko gospó —

Kazimir. Zaljubljena povest! Vasovanje! Bi-li se smelo vedeti, kdo je ta lepa gospá?

Grof. Žena njegovega dobrotnika.

Kazimir. Žena njegovega dobrotnika!

Grof. Zdaj torej vidite, da mu je sreča prijazna, ker ga sili, da mora biti pošten človek.

Kazimir. Vražja prijaznost! Vi mislite tedaj, da bo ta ubogi Henrik —? (Zasmeje se na ves glas.) A jaz ga tu slušam kakor sveto pismo! Če ta nij prišel naravnost iz norišnice! (Grofu.) Dragi prijatelj, nič ne bo hudega — in če stopite par-krat z glavo pod mrzel curek —

Šesti prizor.

Prejšnja. Julijan.

Julijan (na vratih). Dà, zeléno kočijo, najmanje se trese, in doktor naj se popelje tje in naj se ne makne od njega.

Kazimir. Kaj pa je?

Julijan. Naša partija se je končala nesrečno. Ne vem, ali je bil nespreten, ali nij pazil, ubogi Henrik —

Kazimir. Ah! Padel je s konja —

Julijan. Ti torej veš?

Kazimir. Ne — niti koraka nisem stvoril iz te-le sobe — ali gospod tu-le mi je rekel —

Julijan. In kako nas je prestrašil — mislili smo, da je mrtev. Na srečo nij tako hudó, čeravno ima že s tem dovolj — izvlekel se bo —

Kazimir (gledé grofa). S prelomljenim rebrom —

Julijan. Dà.

Kazimir (kot prej). S tretjim na levi strani!

Julijan. Ti si ga torej videl —

Kazimir (gledé vedno grofa). Nisem, gospod tu-le —

Julijan. In ko se je zavedel, nij se toliko razžalostil ubogi Henrik zavoljo rane — ampak neka druga reč ga je pekla v srcu —

Kazimir. Ah! Rendez-vous!

Julijan. Za drevi —

Kazimir. Z neko gospó iz mesta —

Julijan. Torej ti je bil povedal?

Kazimir. Niti besedice! (Kazaje na grofa.)

Čul sem od gospoda tu-le, ki mi je, niti stopivši

od tod-le, povedal pred desetimi minutami vse, kar se bo zgodilo, ravno tako kakor da se je že zgodilo — ker, če si pri njem, prihodnost ima zmeraj podobo preteklosti.

Julijan (ganen, stopivši k grofu). Je-li mogoče? Iz tega vzroka torej je bil dán ta svèt, ki sem ga dobil ravnokar od vas?

Grof (hladno). Svèt, ki sem vam ga dál tje v en dan, ki je pa po tem, kar se je zgodilo, pokazal, da nij bil ravno slab.

Julijan (zase). Strmim, nij mi mogoče načuditi se. (Grofu, bolj tiho.) Gospod! Gospod! Jaz moram govoriti z vami. (Kazimirju:) Dragi prijatelj, čul sem ravnokar, da je knez Arnheimski prišel v mesto —

Kazimir. Resnično? — Je-li zopet gospod, ki ti je povedal?

Grof (smehljaje se). Nisem, gospod; ali smete mu verjeti, novica je resnična!

Julijan (živo). Si-li čul? Pomisli na odlikovanje, ki ga moraš zame izprositi pri njem. Kdor hoče prositi, ne sme čakati.

Kazimir. Ne boj se. Za prijatelja bi stvoril vse. Prijateljstvo mi daje perotnice! (Odleti.)

Sedmi prizor.

Julijan. Grof.

Julijan (oziraje se). Vendar enkrat sama. (Stopivši k grofu.) Gospod, že drugikrat je od sinoči, da ste mi rešili življenje — ali pa me rešili vsaj iz velike nevarnosti. Kakšna neznana, misteriozna moč vas neki žene, da varujete mene? In kako vam bom mogel kdaj s svojo hvaležnostjo —

Grof. Hvaležnosti mi niste dolžni, in jaz je ne pričakujem.

Julijan. Za boga milega, kdo pa ste? In kako naj si razjasnim, da se tako jako zanimате zame, ki me še komaj poznate?

Grof. Ravno v tem se motite. Poznam vas jako dobro. Nisem še našel dozdej tako čiste, tako iskrene, tako poštene duše — in ko sem vas zagledal, rekel sem: Ta je prvi, ta je edini, ki bi ga hotel imeti za prijatelja — ko bi mi bilo dano, imeti enega!

Julijan. Ali kdo vam je rekel, da se niste zmotili? Morete-li brati v mojem srcu? Morete-li vedeti, kaj se godí v njem?

Grof. Morebiti! — Kdo vé, kje se bo ustavila znanost? In kdo more zaznamovati meje onega, kar je mogoče? Jaz, na primer, poznam

nekega, ki je izza mnogih dní, izza mnogih nočij, ki jih je prebil v nepretrganem učenju, prišel, nenašedši s tem sreče čisto nič, do rezultatov, ki so še čisto drugačni, taki, da bi strmel — —

Julijan. To nij mogoče. Čudno, nerazumljeno je vaše znanje, dokazi, ki sem jih videl, so taki, da se mi vrtili v glavi — in veroval ne bom nikdar, da je človeškemu duhu mogoče, iznajti take skrivnosti —

Grof. Ali ko bi ti jaz vendar dokazal? Ko bi na primer rekel, da tale trenotek vidim tako jasno, kakor ti sam, tvoje misli!

Julijan. Veljá — recite, kaj berete v njih?

Grof (prime lornjon, pogleda Julijana ter govori počasi). Da sem norec, prenapetež, ki so mu študiranje in pa abstraktne znanosti pomešale ideje, in pokvarile možgane.

Julijan. Za boga milega!

Grof. In s tvojim dobrim srcem iščeš priložnosti, kako bi me spravil v roke svojemu lečniku, doktorju Porenti, da bi me poskusil ozdraviti —

Julijan. Ves sem zmešan, osupnen — resnico ste zadeli — ali to nij mogoče zapopasti — to je čeznatorno —

Grof. Nič bolj čeznatorno, nego mnogo

drugih rečij, ki se vam dandanašnji zdé popolnoma proste in navadne, ali pred nekoliko leti bi jih ne bila verjela živa duša. Ker, vidiš prijatelj, česar človek ne razume, to imenuje nemogoče! — Ko bi bil nekdaž pripovedoval kdo ljudem o vožnji po zraku, kričali bi bili, da je coprnik, sežgali bi ga bili na grmadi — a dandanašnji ti jih je dosti, ki se jim ne zdi niti vredno, vzdigniti glavo, kader splava balon z ljudmi vred kvišku v zrak. A čez triindvajset let, kader bodo iznašli tudi, kako se ravna balon v zraku in obrača kamorkoli kdo hoče —

Julijan (živo). Čez triindvajset let?

Grof. Dà, desetega malega travna 1894 — takrat se bo celemu svetu zdela ta reč čisto navadna, in čudili se bodo edino temu, da je niso iznašli že prej. — In enaka je še z drugimi rečmi. Ko bi bil svoje dni prišel kdo k človeku, ko je zjutraj pil kavo ali pa čaj, pa bi bil pokazal na sopar, ki se je kadil iz čaja, ter rekel: „S to-le močjo bom jaz premikal velikanske mase; storil bom, da se bodo gibale po moji volji; po oceanu bo ta moč gnala ladije, po suhem bo gnala najtežje vozove, in leteli bodo hitreje nego najhitreji konji“ — rekli bi mu bili, kakor ti danes: to je norec, prenapetež, in mislili bi bili, kako bi ga spravili v roke zdravniku.

Julijan. Ah, gospod!

Grof. In še koliko drugih skrivnostij ne more človek iztrgati naravi! Koliko se ne iznajde s časom, s potrpežljivostjo in z mišljenjem! Ali ah! — in skusil sem sam to žalostno resnico — če človek postaja modrejši, če raste v znanju in učenosti — njegova sreča s tem ne raste; ne, manjša se sreča in pojemlje — in moji dnevi, ki sem jih našel skrivnost pomnožiti in podaljšati, ne podajajo mi nič več družega, nego žalostno istino, nevoljo in gnjusobo! Ilusije, ki godé tebi, zame jih nij več. Ljudje me ne morejo več goljufati, jaz sam se ne morem več zmotiti, izgubil sem zmotnjavo in pa upanje, te dve laži v življenji, ki človeka delata srečnega.

Julijan. Vi tedaj zaničujete ljudi?

Grof. Ne, nobeden nij bolj zloben, bolj nevošljiv, bolj sebičen nego je drugi — enaki so si vsi. Ali eden je vendar — eden edini — rekel sem ti, in on se more zanesti name, na moje prijateljstvo, na vsako žrtvo, tako dolgo, dokler ne bo enak vsem drugim —

Julijan. Ah! Kaj pravite?

Grof. Vse je mogoče — ali bila bi škoda. Zdaj me poznaš, dal sem ti svojo besedo, ki je trdna kot skala, na službo sem ti jaz z vsem, kar mi je mogoče vedeti; zapoveduj, če ti morem s tem ustreči.

Julijan. Če je tolika vaša prijaznost, tedaj vas prosim samo eno reč, ki je sicer res velika, ali ta-le čas je cilj vseh mojih želj. Od skrivnostij, ki vam jih je odkrila znanost, prosim vas le za eno — eno edino — za en dan samo —

Grof (vzemši v roko lornjon). Kaj hočeš reči?

Julijan. Ah, vam je že znano — brali ste v mojih mislih! Izkažite mi torej to ljubezen. Dajte mi ta božji dar, da bom videl v dušo ljudem, da jim bom bral v dnu srca. Le pomislite, koliko sreče zame! Olajšana bo vsaka skrb, ki jo bom kje opazil, in če želim brati želje prijateljev, to je le zato, da jim jih izpolnim prej, nego jih izrekó.

Grof. Kam vendar misliš?

Julijan. Ne morete mi več odbiti, dali ste mi svojo pošteno besedo.

Grof. Dal sem jo, ali imam tudi pravico svetovati. In izmed vseh skrivnostij, ki si se jih mogel udeležiti, izbral si najgorjo, najnevarnejšo, najstrašnejšo. Za en trenotek sreče morebiti, ki ti ga bo dala, postala ti bo vir in vzrok vsega zla — to ti vem jaz bolje, nego kdo na svetu.

Julijan. To ne dé nič. Vi ste mi obljubili, jaz vas prosim, jaz to hočem — ali pa bom

misli, da ste tudi vi kakoršni so vsi drugi ljudje, da tudi vi niste mož beseda.

Grof. Naj ti bo! Ker si se naveličal biti srečen, ker tirjaš in zahtevaš, nà, ali ne dalje, nego za dve uri samo, in to je že preveč, nà, vzemi ta lornjon! Skozenj boš bral misli in prihodnost vsacega človeka.

Julijan. Je-li mogoče? Koliko čudo!

Grof. Čudo? Nič na svetu nij bolj enostavno in navadno, in koj ti bom razložil ter te prepričal. — Tiho, nekdo gre.

Julijan. Jošt je, moj oskrbnik.

Osmi prizor.

Prejšnja. Jošt.

Jošt (prišedši od zadaj z desne, Julijanu). Gospod, prišel je pred pol ure zlatar, ki ste mi ga ukazali poklicati zavoljo zlatnine za ženitev.

Julijan. Prav je.

Jošt. V parku je, kjer sem mu rekel naj počaka —

Julijan (prime lornjon in gleda Jošta). Ah! Moj bog!

Jošt. Kaj pa vam je?

Julijan (zmeraj gledé). Ti veš dobro, da je v malem salonu, kjer si mu rekel naj sede, in kjer sta izpraznila skupaj bokal zelenike.

Jošt (prestrašen). Ne vem kdo bi bil mogel povedati — gospodu — vsakako nij nikakoršen greh, mislim jaz, okrepčati poštenega zlatarja, ki je prišel peš iz mesta, in ki mi sicer nij niti znan.

Julijan. O pač! Znan ti je —

Jošt. Znan mi je toliko, kolikor vsakemu, da je namreč umen, spreten delavec. Zato sem ga tudi izbral.

Julijan (zmeraj gledé). In pa zato, ker ti je obljubil likof?

Jošt. Gospod!

Julijan. Ovratnico iz karneola, ženitni dar za tvojo hčer — lepa darežljivost očetovska, ki te ne bo stala niti groša, a bo ti na čast —

Jošt. Gospodu baronu bi se moglo dozdevati —

Julijan (smeje se). Čisto nič se mi ne dozdeva, ampak kakor sem ti rekel besedo za besedo, ravno take so tvoje misli.

Jošt. To je preveč, to je hudoba, misliti, da bi bil jaz v stanu — jaz, ki sem v štiridesetih letih, odkar sem oskrbnik v vaši rodovini, mogel

gotovo dostikrat, in kako lahko — a zdajle edini-
krat, ko se je slučajno —

Julijan. Tedaj je resnica, in sam izpo-
vedaš?

Jošt (srdit). Če le hočete, dà; — s tem
nisem mislil, da bom stvoril gospodu krivico.

Julijan (mane si roki smeje se). Eh! Kdo ti
neki pravi, da si jo stvoril? Jaz se ne srdim nate
in nisem ti s tem ničesar očitil. (Zase, sprehajaje se
z velikimi koraki.) To je krasno, to je božansko!
(Joštu.) Reci resnico, je-li, kaj tacega nisi priča-
koval?

Jošt (togoten). Ne, gospod, kaj tacega nisem
pričakoval od vas; in če gospod baron, ki se je
dozdaj zanašal na nas, hoče sam paziti na svoje
reči, ter se služi za to špijonstva —

Julijan. Špijonstva!

Jošt. Dà, gospod, le po ogleduhu ste mogli
zvedeti to. Ker sem vam torej sumljiv, ker ne-
mate več zaupanja do mene, rajši grem od hiše,
niti en dan ne ostanem več.

Julijan. Kaj ti je padlo na um?

Jošt. Naj mi gospod baron napravi račune,
moji računi bodo hitro v redu; naj se vidi, če
sem v stanu —

Julijan (smeje se). Eh! Saj ti ničesar ne
očitam, slušaj vendar —

Jošt. Prinesel jih bom čez par trenotkov gospodu, in poslovil se bom — za vselej; ker izza takegale prizora bi ne mogel več gospodati ljubiti, niti mu služiti kakor nekdej. Nastavljati mi ogleduhe, pa meni, Joštu! Kri mi vre, zadušilo me bo! (Odide.)

Julijan (ko Jošt odhaja, gleda lornjon, kot zamaknen). To je čudovito, to je neprecenljivo! Bral sem skozi ta kristal njegove misli kakor iz knjige. Prekrasen talisman!

Grof. Ki je kriv, da si izgubil najzvestejšega služabnika.

Julijan (brisaje lornjon). Kaj še, gospod grof — eh! not mojega prijatelja Kazimirja in pa njegove ljubeznjive sestre.

Deveti prizor.

Prejšnja. Kazimir. Tekla.

Kazimir (nastopivši, živahno). Ah, dragi prijatelj, preljubi moj Julijan, obupal bi, zdivjal bi od žalosti in togote.

Julijan (s sočutjem). Zakaj? Kaj pa se je dogodilo?

Kazimir. Kaj hočeš? Vsi ti veliki gospodje so si enaki. Ta knez Arnheimski, najin protektor — obiskal sem ga, ravnokar sem bil pri njem —

Julijan. Nu?

Kazimir. Nu, odlikovanje, katerega si nadejal se ti — zastonj je vse — dal ga je drugemu. Odrekel mi ga je, meni, ki sem ga prosil —

Julijan (kije nastavlil lornjon, ter gleda Kazimirja).
Prosil zase, pa ne zame.

Tekla. Ah! Kazimir!

Kazimir. Kaj si se drznil reči?

Julijan (gledé v eno mer na lornjon). Da je to vzrok, ljubi moj Kazimir, zakaj si žalosten in togoten.

Kazimir. To je razžaljenje! Nij še pol ure, kar sem si rekel, moj svak —

Julijan (kot prej). Moj svak je bogat, in ne potrebuje ničesar, jaz pa —

Kazimir. To je strahovito, kar ti tu gre po mislih! Jaz, ki ti dajem svojo sestro, jaz, ki imàm toliko privrženosti, toliko ljubezni —

Julijan (zmeraj enako). In pa toliko dolgov, ki bi jih morala plačati ta ženitev.

Kazimir. To je sramota! Ti si torej v stanu misliti, da ta zveza, ki jo želim jaz —

Julijan (enako). Da jo želi še bolj Robida,

krojač, Žerovnik, sedlar, bolj nego vsi pa Škrbina, krčmar. (Briše lornjon, ter se smeje.) To je izvrstno, to je neprecenljivo!

Kazimir (moško stopivši k njemu). Julijan, ne poznam te več. Mislil sem, da si dobra duša, mislil sem, da si moj prijatelj —

Julijan (smeje se). In to sem še zdaj, to ne dé nič. — (Zase.) To je jako kratkočasno, in rad bi vendar vedel — (Kazimirju) Kazimir, ne boj se nič, plačal bom vse, karkoli boš hotel, in če zadenim Teklo, pred vsem pa njeno ljubezen —

Tekla. Ah, vi bi mogli dvomiti? Če je kdo na svetu, ki ga ljubim, vi veste dobro, da to nij nihče drug, nego —

Julijan (ki je nastavljal zopet lornjon, ter gleda). Kristijan! Kaj sem videl!

Tekla. Kaj vam pa je? Izgubili ste pamet —

Julijan (tresé se od jeze in gledé neprenehoma). Dà, ne mene, ne, nego Kristijana ljubite vi!

Tekla (smeje se). Kakšno brezumje! Stopite k meni, gospod baron, posebno pa, ne glejte me neprenehoma na ta vaš lornjon, to je jako nespodobna navada — lejte (Stopivši k njemu in gledé ga ljubeznjivo.) — kaže-li moj obraz res, da ne maram za vas, kaže-li res, da ste goljufani?

Julijan. Oh! Ne, ne — vse moje ilusije

vró zopet nazaj, vsa moja sreča je zopet pred mano. Tekla, recite še enkrat, da sem se zmotil, da ne ljubite Kristijana!

Tekla. Premislite vendar, kar govorite! Ko bi ga ljubila, kdo bi mi vendar mogel braniti zaročiti se ž njim? Zakaj bi ga neki ne vzela, prosim vas, zakaj?

Julijan (ki je med tem zopet počasi prinesel lornjon do oči). Zato ker nema čisto nič premoženja, vi pa tudi nič.

Tekla. To je strahota!

Julijan. In on sam vas je nagovoril, da se zaročite z manoj, a vi me jemljete le zato, da se prihranite zanj, da se najdeta enega dne —

Tekla. To je čez mero —

Julijan. Ali jaz bom podrl vajine račune, in račune vašega brata. Med nami nij več nobene zveze — niti ženitve, niti prijateljstva!

Tekla. Gospod, tako žalite nas, našo rodovino?

Kazimir (stopivši Julijanu na levo). Zato mi boš dal odgovor!

Julijan. Kaderkoli boš hotel, še danes, če hočeš.

Kazimir. Čez eno uro, tukajle, na pištole.

Julijan. Na karkoli hočeš!

Kazimir (Tekli). Pojdi, pustiva nehvaležnika, hinavca, izdajalca. (Odideta.)

Julijan. Zdaj me še zmirjata!

Grof. Povedal sem ti bil v naprej. Vidiš-li, skrivnostna moč, ki si jo hotel imeti, kaj ti daje? Prepire, sovražnike od vseh strani!

Julijan. Prav je tako! Na boj z nepoštenjaci!

Grof. To je boj s celim svetom. (Odide v paviljon.)

Deseti prizor.

Julijan. Potem Mina.

Julijan (vrgši se na stol zraven mize, na levi strani gledališča). Nikdar nisem trpel tolikih muk! Dà, to je očitno — imela sta me obadva za bedaka! Ta Tekla, ki mi je dala, da me bolj naveže nase, dokazov ljubezni, ki pa zdaj niso nikakoršni dokazi več, — in pa ta Kristijan, čegar blagodušnost sem koval v zvezde! A bil bi, po moji ženitvi, mojo hišo skrunil kot hišni prijatelj! Pa se bom zanja tudi maščeval nad celim svetom. (Mina pride od zadaj z desne.) Kdo je tu?

Mina (bojazljivo). Jaz sem, gospod —

Julijan (osorno). Kaj bi rada?

Mina. Vidim, da sem vam nadležna —

Julijan (osorno). Eh! Nisi — saj vidiš — govôri —

Mina. Res je torej, kar so mi rekli oče, da niste več tist — oh, kolika škoda! Vi, ki ste bili sicer tako dober, in ki vas je ljubil vsak človek!

Julijan (britko, zase). Dà, vsak človek, kdor bi veroval! (Glasno.) A ti si prišla?

Mina. Da se poslovim in pa preporočim, gospod.

Julijan (bolj mehko, ustavši in stopivši k njej). Da se poslovíš? Mislil sem, da še ne greš.

Mina. Oče nečejo čakati dalje. Jemljó me sabo, in tale čas pojdeva. Pravijo, da ste jih vi odpustili izza štiridesetletne službe v tejle hiši.

Julijan. Niti na misel mi nij prišlo kaj tacega. On sam hoče siloma da gre, ali pa si marveč ti, ki že komaj čakaš, da zapustiš ta grad.

Mina. Jaz?

Julijan. Tebi se tako mudi s to možnostjo.

Mina (silé se). To je mogoče!

Julijan. Ti torej jako ljubiš tega Ranta, pivarja?

Mina (kot prej). Dà, gospod, jako!

Julijan (začudivši se). Eh! Ali s kakšnim

glasom si mi to rekla? (Pogleda Mino na lornjon.) To nij res! Ti ga ne ljubiš!

Mina. Za božjo voljo! Kdo vam je rekel?

Julijan. Ti ga ne ljubiš — dobro vidim. In pa ne samo da ta možitev nij po tvoji želji, ti jo smatraš celó za največo nesrečo, ona zadaje tvojemu srcu žalost, britkosti, obup. (Spustivši lornjon in primši Mino za roko.) Ti, pa nesrečna! Tega jaz ne bom dopustil — moja sestra si, prijateljica mojih otročjih let, in če te tvoj oče hoče siliti —

Mina. Ne on, gospod, ampak jaz hočem to možitev, jaz sem sklenila — moram se omožiti, moram —

Julijan. Moraš?

Mina. In pa brž ko mogoče.

Julijan. Ali si čudna! — Če ga pa ne ljubiš?

Mina. Kaj neki to dé?

Julijan. Vzemi si družega.

Mina. Bila bi ravno taka! Ne ljubila bi družega prav nič bolj. In zatorej je že bolje, da vzamem Ranta, ki je vseč očetu. Vsaj bom enemu s tem naredila veselje. — Ali ne bojte se nič, gospodinjala bom dobro, ponašala se bom kot poštena žena, to vam morem priseči, a če mi bo srce pokalo, za to ne bo vedel nihče.

Julijan. Ali oči so ti že zdaj —

Mina (vroče se zjokavši). Ah! Moj bog! Saj še nisem omožena — saj imam še nekaj časa, in do tje se bom že naučila biti nesrečna tako, da bo prav.

Julijan. Ali še enkrat, zakaj pa si nesrečna?

Mina. To — to je moja skrivnost — umrla bo z mano, in nihče je ne bo zvedel, niti moj mož, niti moj oče.

Julijan. Niti jaz?

Mina (živahno). Oh, niti vi — nikdar!

Julijan (primši lornjon). Bomo videli! (Gledé jo.) Za božjo voljo! Mene — mene ljubi! Mene je ljubila od svojih otročjih let, zmeraj — neprenehoma —

Mina. Kaj pa vam je?

Julijan. Nič. (Gledé jo.) Da torej pozabi to ljubezen, ki jo zastonj skuša zadušiti, zato se hoče žrtvovati zdaj —

Mina. Ali, gospod, zakaj me pa tako gledate na ta lornjet? Prav kakor da me ne poznate, da me vidite prvikrat?

Julijan (stopivši k njej, ter primši jo za roko). Dà, prav si rekla, nisem te poznal! In ko bi ti vedela, kako sem ostrmel, kako kipí v meni —

Mina. Zakaj neki? Govorite — (Zagledavši Kazimirja, ki nastopi od zadaj z leve.) Ah! Moj bog, gospod Kazimir — ravno ga je bilo treba!

Enajsti prizor.

Prejšnja. Kazimir.

Kazimir (prinese škatljo s pištolami ter jo položi na stol na desni strani gledališča). Jaz sem vam na službo, gospod!

Julijan. In jaz vam!

Mina (Kazimirju). Kaj je to? Vaš svak —

Kazimir. Nič svak!

Julijan. Ženitev je razdrta!

Mina (veselo). Je-li mogoče? (Zase.) Ah! Moj bog, kako je prav stvaril!

Kazimir. In zato bova zdajle stvorila račun.

Mina (prestrašena, tresé se). Ah, za božjo voljo! Rajši naj jo vzame! (Julianu.) Vzemite jo, gospod, vzemite jo, zaklinjam vas: plemenita gospodičina, tako lepa, tako ljubeznjiva — če je nekoliko koketna, kaj pa to dé? Bolje je, nego ko bi —

Kazimir. Vi norite — pojdite proč!

Julijan. Dà, Mina, nemogoča je ta ženitev, in zdaj še bolj nego prej. Pusti naju!

Mina (kakor pribita na tla). Saj bi — ali — ne morem —

Julijan. Pusti naju, pravim. Nič ne bo

hudega — uravnalo se bo vse — samo obljubi mi, da ne pojdeš nikamor prej, nego se vrnem jaz.

Mina. Oh, obetam vam! Nobena sila me ne spravi iz tegale grada prej nego — o moj bog! o moj bog! (Vzdignivši roki.) Gospod, dragi gospod! vzemite jo! (Možaka se zganeta srdita. — Julijanu.) Nič vam ne bo hudega, je-li? Saj grem, gospoda, saj grem. Ah, kako hudobni so možaki! (Odide.)

Dvanajsti prizor.

Kazimir. Julijan.

Kazimir. Komaj enkrat! Zdaj sva sama, pojdiva!

Julijan. Kam pojdeva?

Kazimir. Kamor hočete.

Julijan. Eh! Sama sva — tjele doli, na vrt! Čemu bi hodila od doma, tako je bolj pravno!

Kazimir. Kakor vas je volja. (Vzame pištole ter jih nabija.)

Julijan. Na vrtu torej. A kako se bo končal ta boj —

Kazimir. To vé le bog!

Julijan. Ali jaz morebiti tudi. (Pogleda na lornjon.) Milost nebeška! — Jaz bi ga moral ustreliti! Krogla ga bode zadela — tu-le — v levi senec — in čez pet minut bo mrlič!

Kazimir (ponudivši mu pištoli). Izberite! Nu? Kaj pa vam je? Ta nemir?

Julijan. Nič mi nij! Veš-li Kazimir, midva sva bila prijatelja — in zdaj nisva več; ali to mi ne brani, da ti dam dober svét. — Slušaj me, pustiva dvoboja.

Kazimir. Kakor te je volja. Meni je še bolj prav. Po dobrem kosilu, kakoršno je bilo današnje, dvoboj le moti želodec, da ne prebavlja dobro. A to veš, da jaz živim rad in pa dobro.

Julijan. Toliko več vzrokov —

Kazimir. Tedaj vzameš mojo sestro?

Julijan. Nikakor ne! Ali čeravno ne postaneva svaka, moreva se vendar —

Kazimir. Ne! Grom in strela! O spravi ne besede!

Julijan. Ali, slušaj vsaj —

Kazimir. Nič ne slušam — jaz nisem kakoršen si ti, jaz sem mož beseda. Obljubil sem to ženitev množini ljudi, ki računajo nanjo —

Julijan. Slušaj, da imam nesrečno roko, da te bom ustrelil —

Kazimir. To bo zanje škoda. Dokler pa čakajo, gre za mojo čast, in če nisi baba — Julijan (zagrabivši pištolo). Jaz — baba — Kazimir. Dokaži da nisi — jaz čakam — Julijan. Sam torej hočeš, sam -- in ker ne pomaga nobena beseda, noben svèt —

Kazimir (zmestivši se pri vratih na desno). Moj svèt je samo eden — glej, da dobro pomeriš. Pojdiva! Bo-li kaj?

Julijan. Ne, ne, ne morem! (Zase.) Ustreliti ga s hladno krvjo, brez nevarnosti zame — to nij več dvoboj, to je umôr!

Kazimir. Nu? Je-li kraj premišljevanja?

Julijan. Je. (Zase.) Odgovor bi moral dati za njegovo kri bogu in ljudém. (Kazimirju.) Slušaj. Govori in misli karkoli hočeš — ali kader gre za to, da se človek obvaruje večnega kesanja, kader dela le kakor mu ukazuje poštena vest, takrat malo bara za ljudsko govorico. Jaz se s tabo ne bom boril. Z bogom! (Vrže pištolo na mizo in odide zadaj na desno.)

Trinajsti prizor.

Kazimir. Kristijan in drugi mladeniči (ki so prišli z leve strani na koncu prejšnjega prizora ter videli odhod Julijanov).

Kazimir. Kaj? Ta je lepa —

Kristijan. Kam pa hiti tako prijatelj Julijan?

Kazimir. Prijatelj Julijan — je baba, šleva, ki se boji dvoboja —

Kristijan. Je-li mogoče?

Kazimir (primši pištolo). Videli ste vsi! Imel sem opraviti dosti, nisem ga mogel nagovoriti. Nij mu bilo dovolj, da se je razprl z mano, da je zapustil mojo sestro, da nas je razžalil vse — (Kristijanu:) tebe prvega —

Kristijan. Mene?

Kazimir. Dà, prijatelji, od danes zjutraj bi ga ne spoznali več; on, ki je bil tako poštena duša, ki smo ga ljubili vsi, postal je hudobnež, zabavljivec, izgrdiril in očrnil nas je najstrašnejše!

Kristijan. Je-li mogoče!

Kazimir. Kako se človek goljufá! Mislim sem zmeraj, da je vsaj on naše gore list —

Kristijan. In jaz tudi!

Kazimir. Ali mi mu bomo pokazali, kaj se pravi, nam zabavljati, nas žaliti. — Prvo je, da ga osramotimo pred celim svetom, vi mi boste pomagali v tem.

Kristijan. To je gotovo! Razglasil bom, da se je preplašil dvoboja — povedal bom povsodi —

Vsi. In mi ravno tako.

Kazimir. Ta veljá, in od nocoj dalje bo vedel vsakdo v našem malem mestu, kaj je bilo — ne gubite časa, pojdite, hitite — jaz, da počnem, povedal bom to lepo novico grofu Lazarju, njegovemu protektorju, ki ga ravno vidim. (Vsi drugi odidejo.)

Štirinajsti prizor.

Grof (prišedši iz paviljona). Kazimir.

Kazimir. Pridite vendar, plemeniti tujec! Vi, ki veste vse, vedeli ste tudi, prepričan sem, da v množini briljantnih lastnostij ima naš prijatelj Julijan tudi tako veliko previdnost, da mu celó brani —

Grof (mrzlo in vzevši prizo tobaka). Razstreliti vam možgane.

Kazimir (ostrmevši). Kaj? — Kaj pravite?

Grof (kot prej). Da ga grajam, da mu zamerjam kakor vi, in da je jako krivo stvoril — ker tale trenotek bi ga vi ne mogli več opravljati.

Kazimir (smeje se na pol). Mislite?

Grof. Kakor da vaju gledam! Vi bi ga bili zgrešili, a on bi vas bil zadel tu-le, v levi senec, s kroglo, ki bi bila odnesla vašim upnikom njihovo edino hipoteko.

Kazimir. Gospod se le šali —

Grof. Nič bolj, nego poprej, ko sem vam povedal, da bo padel s konja vaš prijatelj Henrik. Zdi se mi, da sem vam natanko zaznamoval —

Kazimir. Dà, dà, tretje rebro —

Grof. Na levi strani.

Kazimir (silé se na smeh). Natančnost nepresežna! A kar se tiče mene, vi mislite torej, da je —

Grof. Tako resnična moja beseda, kakor je to, da vam je prinesen pred pol četvrti ure zapečaten list, ki ga še niste odpečatili, in ki ga imate pri sebi v žepu.

Kazimir (iskaje po žepu). Pa res! Ta prokleti dvoboj me je zmotil, da sem pozabil —

Grof. Brati pismo, ki vam ga piše vaš notar, naznanjevaje vam, da je umrl vaš strijc, umrl — brez testamenta!

Kazimir (vesel). Kaj pravite? Trese se mi roka, ko lomim ta srečni črni pečat. — Dà, resnica je, dedovala bova! Jaz in pa moja sestra, dedovala bova! Ah, gospod, dragi gospod, prav ste rekli, kolika neumnost bi bila, ko bi se bil boril, ko bi se bil dal ustreliti!

Grof (hladnokrvno). Eh! Saj nij s tem rečeno, da se to ne bo še dogodilo.

Kazimir (tresé se). Za božjo voljo! Kaj menite s tem?

Grof. Da ste vi, krivo sodé blagodušnost Julijanovo, njega zmerjali z babo, da ste metali nanj sramoto pred vsemi očitno, in da bi mogel on nazadnje, s tem prisiljen, še danes —

Kazimir. Tega ne morem verjeti —

Grof. Če vas ravno zanima, jaz morem to preiskati, in povedati vam na dlako —

Kazimir (zgrozivši se). Ne, ne, ne govorite do kraja! Verjemite, jaz nisem nič bolj strašljiv, nego je kdo drug, in danes, dokler nisem imel nič, bil bi se boril kakor obseden. Ali zdaj, premislite le, dedščina, veliko premoženje — zdaj je čisto drugače, in jaz upam, da bo moj prijatelj Julijan, kakor je bil dozdej, ostal dobra duša, in da se ne bo jezil — (Pogledavši zad na desno.) Not ga, tamle doli na kraju drevoreda; gleda kakor tiger —

Grof. Brž ko ne išče vas.

Kazimir (prestrašen). Tedaj ne morem ostati tu — v prvem trenotku bi mogel — ah, skusite ga pogovoriti, umiriti — vi ste njegov prijatelj, vi ste moj prijatelj, ker jaz vas ljubim, jaz vas spoštujem —

Grof (majaje z glavo). Ne verjamem.

Kazimir. Tedaj ne! — Ali bojim se vas, bojim se vas kot živega ognja! (Zase.) To je vražji človek, nikdar ga nij mogoče zaslepiti. (Grofu.) Stvorite mir, spravite naju z lepa — eto ga, jaz grem. (Odide v paviljon.)

Petnajsti prizor.

Julijan. Grof.

Julijan (srdit). Peklenska strn! — Proklel bi človeški rod, proklel bi samega sebe; sram me je, da sem človek.

Grof. Eh! Moj bog! Kaj pa je?

Julijan. Bil sem v mestu. Sel sem samo po velikem trgu; naj imel sem tale lornjon, držal sem ga na očéh —

Grof. Zdaj te razumem.

Julijan. In ko bi vi vedeli, kaj sem našel, kaj sem bral na vseh teh obrazih! Vsak nasmehljaj je bil pokrivalo hinavstva, za vsakin prijaznim pogledom je prežalo izdajstvo. Ti ljudje, ki so mi stiskali roko, me zaničujejo, te mlade gospé in gospodičine, ki me pozdravljajo s preljubeznjivim pogledom, pravijo, da sem bedak, dozdevnež, ošabnež, in še stare mame celó, stare mame, ki sem jih vendar imel za nesebične, sanjajo o mojem premoženji za svoje vnukinje. In tako dalje do mojega bratranca Strmoléta, ki je, vidé me vsega zmešanega in potrtega, priletel k meni in me objel in zaklical z glasom polnim sočutja: „Bratranec, za božjo voljo, kaj pa ti je? Bog ne daj, da si bolan!“ — v srcu pa si je mislil: „Bog daj, da bi bil vjel pljučnico!“

Grof. In temu se čudiš?

Julijan. Dà, to me je raztogotilo, razkačilo proti sebi samemu, ki sem jih ljubil vse, ljubil tako iskreno, in ki sem bil tako srečen kot njihov bedak! In pa, boste-li verjeli, da, odkar imam tale prokleti lornjon, nisem našel med vsemi rojaci, prijatelji, znanci nikogar, ki bi me bil ljubil resnično — razen ene edine duše —

Grof (živahno). Našel si eno — a ti se tožiš na človeški rod in na previdnost božjo? Nehvaležneš! Jaz sem iskal štirideset let, pa čakam še zdaj!

Julijan (vesel). Je-li mogoče? A jaz sem jo našel prvi dan! Mlada Mina je to, moja sodojenka, ki je tale hip, ko je videla da se vračam, skušala skriti svoje veselje, svoje notranje kipenje, ali bral sem v njenem srcu, videl to iskreno, čisto, nesebično ljubezen. Ah! Kolike nesreče, da sem plemenit, da sem baron, a da je ona le hči mojega oskrbnika! Nikdar ne morem misliti, da bi jo vzel za ženo. Ali njen spomin me bo vsaj tolažil v vseh nevoljah. Ločen od nje — porečem: „Eno srcé je vendar na svetu, ki me bo ljubilo vekomaj.“

Grof. Misliš? Tedaj mi le daj nazaj ta talisman.

Julijan. Zakaj?

Grof. Da si ohraniš vsaj to ilusijo. Ker, kdo vé, ne bo-li, ne ravno zdajle, ali jutri, pojutrnjem, morebiti Mina sama —

Julijan. Molčite, molčite, to bi bila strela iz vedrega neba —

Grof. Dobro. Ali kaj sem ti bil rekel? Razumeš-li zdaj, zakaj sem jaz najnesrečnejši človek? Ti nisi hotel verjeti. A ravno ti, ki si imel še davi vsega, kar ti je srcé pozelelo, izgubil si v par urah služabnika, prijatelja, nevesto, čast, in kar je nad vsem tem, zaupanje — dušni mir.

Julijan. Ah, resnica je! Ali recite, kako bi vse to mogel najti zopet?

Grof. Kako? V prejšnji ilusiji je bil vzrok tvojemu veselju, tvoji neskrbnosti, ker tnkajle doli na tej zemlji človeku sreče ne zadaje resnica, nego zmota. Zmota te vljulja, da sanjaš o veselji, o stanovitnosti, o ljubezni. Zadremli zopet v zmoti, pa boš zopet najlepše sanjal.

Julijan. Resnica je!

Grof. Ali da to dosežeš, rekel sem ti že, vrni mi, kar sem ti nepremišljeno posodil.

Julijan (ne hoté prav, vrniti ga). Menite-li res?

Grof. Kakor sem rekel.

Julijan (voljen vrniti lornjon). Nate! (V tem trenutku spazi Mino, ki gre od zad z leve strani.) Moj bog! Mina! (Grofu.) Le en trenotek še, en sam trenotek, in z veseljem vam ga vrnem za vselej.

(Mina nastopi in postoji nekoliko; grof gleda pazljivo Julijana in ravno tako Mino, potem se nasmeje in odide vzad.)

Šestnajsti prizor.

Julijan. Mina.

Julijan (gleda Mino na lornjon in nekaj časa ne zine niti besede, vidi se mu pa na obrazu, kako jako

je ganen). Dà, dà, resnica je, oh, bil bi prisegel, in nisem se prevaril.

Mina (približevaje se boječe). Hvala bogu, gospod, nij se vam dogodila nobena nesreča — in nobena nevarnost vam več ne grozí, je-li, da ne?

Julijan. Nobena!

Mina. Zdaj mi je kamen s srca! — In zdaj morem iti —

Julijan. Kam greš?

Mina. K poroki.

Julijan. K poroki! (Zase.) Ah, not zopet nove muke, ki mi je dozdam bila neznana. Jaz, pa ljubosumen — ljubosumen na pivarja Ranta!

Mina. Moj ženin se vam želi predstaviti.

Julijan. Meni!

Mina. Tamle doli je z mojim očetom, v onem drevoredu, že precej časa čaka —

Julijan (jezen). Eh, vraga! Naj čaka!

Mina. Ne more lahko! Pravi, da se mu mudí. Poglejte ga, gospod, nij ravno lep, ali je tako pošten mož, pameten, zméren, tako dobrega srcá, tako prijaznega ponašanja. (Julijanu, ki se je približal drevoredu na levo ter gleda na lornjon.) Vidite-li? On veliki, z visokim klobukom.

Julijan (ki pazljivo gleda). Za božjo voljo! Tega ti jemlješ? To je mož pameten, zméren, dobrega srcá?

Mina. Dà, gospod!

Julijan (vroče). Ne vzemi ga, Mina, zaklinjam te —

Mina. Zakaj ne?

Julijan. Hudobnež je, togotnež —

Mina. Vi ga ne poznate —

Julijan. Igravec, pijanec, razuzdanec —

Mina. To nij res!

Julijan (še vedno gledé). Res, res, jasno ti vidim vse. Za božjo voljo, kakšno strašno življenje te čaka! Če ne verjameš, nà, nà, pa poglej sama. (Prime Mino za roko, ter jo siloma odpelje k drevoredu in jej dene lornjon pred oči.)

Mina (zakričavši). Ah! (Naenkrat iztrga lornjon Julijanu iz rok ter stvari nekoliko korakov nazáj, ogledovaje lornjon.) Kaj je to?

Julijan. Molči, molči! Skrivnost, ki bi je ti ne smela vedeti, ki sem ti jo pa jaz moral odkriti zovoljo nevarnostij, ki ti grozé. Dà, skozi tale magični kristal se beró misli in pa prihodnost.

Mina (vesela). Ah, to je lepo! Kolike sreče!

Julijan. A zdaj, ko si se prepričala sama, upam, da boš razdrla tako možitev. Ti, tako dobra, tako lepa — ne, ti ne smeš biti nesrečna, saj je dovolj, da sem nesrečen jaz za celo življenje. In ker te moram zapustiti, ker te mora

dobiti nekdo drug, tedaj hočem vsaj, da bo ta drugi —

Mina (ki je med tem pričela gledati Julijana na lornjon). Božja milost! Kaj sem videla!

Julijan (živo). Kaj pa je?

Mina (namignivši mu z roko, naj je ne moti). Nič, nič! (Gledé neprenehoma Julijana, in vsa v ognji.) Ljubi me! Ljubi me vroče! On, moj mladi gospod — samo mene, mene ljubi —

Julijan. Kaj govoriš?

Mina (zadovoljna). Ah! Jasno vidim vse. Hotel me je vzeti, ali jaz sem le hči njegovega oskrbnika — ne upa si — preudarja — omaguje — odločil se je — njegova žena bom!

Julijan (padši pred njo na koleno). Dà, Mina, da, premila moja žena, ljubim te!

Mina (gledé ga na lornjon). Resnica je! (Julianu, ljubeznjivo.) In jaz vas tudi. (Hoté mu dati lornjon.) Nate, nate, pogledjte —

Julijan (ne hoté lornjona). Ah! Nij mi ga treba, nečem ga nikdar več! Nečem misliti več, da razen tebe nij žive duše —

Sedemnajsti prizor.

Prejšnja. Jošt.

Jošt. Ah! Moj bog! Gospod na kolenih pred mojo hčerjo! A ubogi Rant je tu in čaka, da se predstavi —

Julijan (na pol glasno). Tiho! Odpravite gospoda Ranta, jaz imam za vas drugega zeta, in ta zet — sem jaz!

Jošt (strmé). Vi, gospod! Ves sem zbežan, zmešan, skoraj bi rekel, potrť —

Mina (ki je med tem v kotu gledališča na levo gledala na lornjon). Vesel, vesel ste, dragi oče —

Jošt. Tast gospoda barona — to je zame prevelika čast!

Mina (kakor prej). Ne, ne! Zdi se vam, da ste vredni te časti in da ne boste slabejši tast, nego bi bil kdo drug.

Jošt (strmé). To je mogoče — ali kaj porekó ljudjé? Kaj porekó vaši prijatelji, oni, ki se zdaj veselé in hrumé na vaše troške, ki napadajo vašo čast in kričé povsodi, da ste se zbali dvoboja?

Julijan. Jaz? To bomo videl kmalu.

Jošt. Not jih vseh, ki gredó k vam po slovó.

Osemnajsti prizor.

Prejšnji. Kazimir. Kristijan. Tekla. Grof. Mladenci,
prijatelji Julijanovi.

Le skupaj prijatelji vsi,
Da vredno se brat počasti,
Ker kdo je še tak' modrijan,
Kakoršen je naš Julijan,
Ki čisla življenje nad vse,
Ki geslo edino mu je:
„Ne puščaj v nevarnosti se!“
Zato proti njemu, maruha,
Matuzalem bil je le muha!

(Pozdravljajo Julijana in se spet spravljajo na odhod.)

Julijan (ustavivši jih). Na par besed, gospodje!
— Predno odidete, moram dejati neko reč v red,
in vi morate biti zraven.

Kazimir (zase). Ah! Za božjo voljo!

Julijan. Kakor ste ravnokar rekli, zato
ker smo prijatelji, skusil sem vse, da med nama
ne bo boja. Še zdaj trdim, da je sramota, če si
dva prijatelja stopita nasproti s smrtnim orožjem.
Vse sem stvoril, da to ubranim — ali ker se moja
poštena volja krivo tolmači, ker vidim, da se tu
dvomi o mojem pogumu, da sem zmerjan s straš-
ljivcem —: zdaj sem jaz tist, ki bom naučil Ka-
zimirja pameti —

Kazimir (zase). Oh, uboga moja dedščina!

Julijan. In ker sem jaz razžaljeni, odločujem jaz orožje — odločil sem meče. (Zase.) Nij mi znano, kako se bo izteklo — in tako si hvala bogu nemam nič očitati.

Grof (primši ga za roko). Dobro!

Kristijan. Jaz sem mu priča — gospodje, pojdim!

Kazimir (ustavivši jih). Gospodje, prosim besede. Dokazi mojega poguma so vam znani, in resnično se bojim jako malo, kako se bo končal ta boj.

Mina (v kotu na desno, vedno gledé na lornjon). Strah ga je, da komaj diše!

Kazimir. Ali moje poštenje zahteva, da izrečem glasno in očitno, da sem se motil o mojem prijatelju Julijanu. Hoté udušiti hrup, ki bi bil mogel škodovati dobremu glasu moje sestre, ravnal je on kot poštenjak, kot prijatelj, iskren in zvest, in v mojih očeh je on človek, ki ima pravo srcé. (Približa se Julijanu, ki mu udari z dlanom ob dlan; potem obrnivši se k drugim.) In zdaj, gospodje, če je kdo drugega mnenja, sem jaz tule, da mu dam odgovor. (Zase.) Njih me nij strah. (Glasno.) A kar se tiče moje sestre, noč Kristijana, ki jo je ljubil in ki jo snubi.

Julijan. Njo, ki je brez premoženja!

Kristijan. Kaj to dé, če se dva ljubita! Jaz ne iščem nič drugega, nego njo.

Mina (gledé na lornjon). In pa dedščino, ki jo je ravnokar doletela, in ki on že vé zanjo.

Julijan. Taka je tudi z mano, prijatelji; briga me malo, kaj poreče svet. (Primši Mino za roko.) Tule vam predstavljam mojo ženó.

Kazimir (gledé druge in smeje se, potem obrnivši se k Julijanu). Stvoril si prav.

Vsi (Julijanu, klanjaje se Mini). Prav si stvoril — ti si prav —

Mina (gledé na lornjon, in končavši njihovo frazo). Bedak! (Popravivši se in odzdravljaje.) Gospodje so jako spoštovanja vredni.

Tekla. In mene, gospá baronovka, veseli neizrekljivo —

Mina (kot prej). Srdita je kot gad!

Tekla (nadaljevaje). Da jemljeva vsaka onega, ki ga ljubiva; ker Kristijan je moja prva ljubezen.

Mina (gledé na lornjon). To se pravi, njena druga; ker pred njim je že eden — ah, moj bog! Julijan! (Nudé Julijanu lornjon.) Nate, nate, jaz ga nečem več, jaz nečem vedeti nič več!

Julijan. In jaz še manje.

Grof. Prav je tako. Živela bosta srečno, (Mina devlje lornjon na mizo) držé se nauka, ki sta ga danes prejela.

Grof (občinstvu).

A meni rêči je naložil
 Pisatelj, ki je igro zložil,
 Da jo pohleven vam izroča,
 Pa naj jo sodba šibajoča
 Zbog neverjetnosti predmeta
 S satiro ostro prerešeta.
 Da igra slaba je, vé sam —

Mina (ki je med tem zopet dejala lornjon na oči in pogledala grofa).

Ne verjemite, laže vam!
 Le pravi: „Igra krasna je,
 A vi, gospôda, ploskajte!“

